

Самостійна робота № 3

2.год.

Розділ 1. Основи медичних знань і допомоги

Тема 1.7. Домедична допомога при переломах і вивихах

Тема: Ознаки переломів. Вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки вивихів. Заходи домедичної допомоги при переломах і вивихах.

Мета: Ознайомитись з поняттями переломи, вивихи суглобів, їх класифікацією та ознаками. Розглянути заходи домедичної допомоги при переломах та вивихах.

Розвиваюча: розвиток навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом.

Виховна: виховання мотивів навчання.

Тип заняття: Самостійне вивчення матеріалу.

Методи навчання: робота з літературою, робота в мережі Інтернет, практичне застосування знань.

Література:

Бахтін А.М.- підручник «Захист Вітчизни» Ліра (2012 р.);

Коденко Я.В.-Основи медичних знань: Навч. посібник для 10-11 кл.-К: Арт-Освіта, 2004.

М.М.Бака, Квашньов Ю.О. та інші. За редакцією Ю.О. Квашньова. Підручник для 10-11 кл. загальноосвітніх закладів-К:Вежа, 2006-448с

Гудима А.А.,Пашко К.О.,Герасимів І.М.,Фука М.М. Захист Вітчизни: Підручник для 11 кл. загальноосвітніх навчальних закладів - Тернопіль: Астон, -280 с. 2011р.

Міненко М.І. Захист Вітчизни (основи медичних знань) підручник для 10 кл. загальноосвітніх навчальних закладів рівень стандарту 2010р.

Мережа ресурсів Інтернет.

Вид контролю: Усне опитування.

Після вивчення цієї теми студенти повинні знати і вміти:

- ✓ мати уявлення про переломи та вивихи
- ✓ знати класифікацію вивихів суглобів.
- ✓ знати ознаки переломів та вивихів
- ✓ Заходи домедичної допомоги при переломах та вивихах.

План вивчення.

1. Прочитати текст.
2. З'ясувати основні питання тексту.
3. Засвоїти прочитане та підготувати короткі доповіді.
4. Перейти до заключного етапу засвоєння і опрацювання матеріалу.
5. Відповісти на тести.

Методичні вказівки : При вивченні теми ви повинні опрацювати матеріал та записати в конспект основні поняття. Вивчаючи тему необхідно працювати і з підручниками, і з теоретичним матеріалом що подається далі та працювати в мережі Інтернет. Підготуйте короткі доповіді з теми та дайте відповіді на тести.

При вивченні матеріалу зверніть увагу на поняття які слід **вивчити**:

Перелом - це стан, при якому порушена цілісність кістки в результаті раптового падіння, удару або скручування. Переломи бувають двох видів.

Відкритий перелом це стан, при якому мають місце пошкодження м'яких тканин, в тому числі і шкіри, що може бути результатом впливу травмуючої сили ззовні або відламків кісток зсередини.

Закритий перелом це стан, при якому шкіра не пошкоджена.

Вивих - це стан, при якому в результаті зовнішнього впливу порушується нормальне розташування кісток у суглобі.

Поняття вивиху – повне зміщення суглобових кінців кісток з ушкодженням капсули і зв'язок суглоба, при якому втрачається стик суглобових поверхонь в ділянці суглобового з'єднання. Підвивих – це часткове зміщення суглобових кінців кісток. Завжди зміщується дистальний сегмент кінцівки по відношенню до проксимального. Так, якщо стався вивих в плечовому суглобі, то слід його називати вивихом плеча, вивих в ліктьовому суглобі – вивих передпліччя, вивих в кульшовому суглобі – вивих стегна, вивих в колінному суглобі – вивих гомілки та інші. Хребці зміщуються верхні по відношенню до нижніх.

Ознайомтесь з матеріалами підручника:

- 1.Бахтін А.М.- підручник «Захист Вітчизни» Ліра (2012 р.); **с.372-375**
- 2.Коденко Я.В.-Основи медичних знань: Навч. посібник для 10-11 кл.-К: Арт-Освіта, 2004. § **7,8,10**
- 3.Гудима А.А.,Пашко К.О.,Герасимів І.М.,Фука М.М. Захист Вітчизни: Підручник для 11 кл. загальноосвітніх навчальних закладів - Тернопіль: Астон, -280 с. 2011р.**с. 32-43**
- 4.Міненко М.І. Захист Вітчизни (основи медичних знань) підручник для 10 кл. загальноосвітніх навчальних закладів рівень стандарту 2010р.
- 5.Мережа ресурсів Інтернет.
- 6.М.М.Бака, Квашньов Ю.О. та інші. За редакцією Ю.О. Квашньова. Підручник для 10-11 кл. загальноосвітніх закладів-К:Вежа, 2006-448с. **с.372-375**

Теоретичний матеріал.

Сучасні статистичні дані вказують, що частота переломів та вивихів кісток не перевищує 10% усіх травматичних ушкоджень. Смертність при травмах, які трапилися в результаті дорожньо-транспортних пригод (ДТП), на Україні

посідає третє місце після серцево-судинних захворювань і пухлин. Кожний третій в світі вмирає від травми. Більшість вивихів припадає на самий працездатний вік – від 20 до 40 років. Важливе місце належить наданню допомоги при вивихах на дошпитальному і ранньому госпітальному етапах. Травматичні вивихи зустрічаються в 1,5–3 % від усіх травматичних ушкоджень. Зустрічаються вивихи в 15–20 разів частіше серед чоловіків. Із суглобів верхньої кінцівки на першому місці знаходиться вивих в плечовому суглобі (55–58 % всіх вивихів), далі вивих в ліктьовому суглобі (25–27 %), в п'ястково-фалангових та міжфалангових (7–9 %), а також в ключичних (2–3 %) суглобах. Вивихи в суглобах нижніх кінцівок зустрічаються в середньому в 5–6 % (кульшовий, гомілковостопний, колінний). Вивихи в суглобах тулуба зустрічаються в 3–8 % випадків по відношенню до всіх травматичних вивихів. Коливання цих показників залежить від щільності населення, інтенсивності транспортного руху, віддаленість населених пунктів від транспортних артерій, характеристики і щільності промислових підприємств. В період високого технічного прогресу, природних та техногенних катастроф, росту тероризму особливе значення має вирішення питань попередження виникнення вивихів, правильної транспортної іммобілізації потерпілих, правильного їх лікування та реабілітації.

Типові симптоми перелому:

- швидкий і надмірний набряк; - в постраждалій області з'являється деформація; - пошкоджена кінцівка далі від місця перелому набуває синюшного відтінку та з'являється відчуття оніміння при дотику; - навіть невеликий рух або контакт з пошкодженою областю викликає значний біль; - самотійні рухи ушкодженою кінцівкою практично неможливі.

Перша допомога:

Наберіть 1-0-3! Якщо у постраждалого немає станів, що загрожують життю (кровотеча, втрата свідомості, зупинка дихання, зникнення пульсу) відразу ж починайте знерухомлення зламаної кістки шиною. Функціональні шини можуть бути виготовлені майже з будь-якого матеріалу (дерево, пластик і т.д.), який є достатньо жорстким і більшим за розміром, ніж зламані кінцівки. Покладіть шину вздовж зламаної кістки і прив'яжіть її до кінцівки бинтом, марлею або будь-якою тканиною, починаючи з більш віддаленої від тіла точки. При накладенні шини пам'ятайте, що обов'язково повинні бути зафіксовані два суглоби (вище та нижче перелому), а при переломі стегна чи плечової кістки – три суглоби. Не фіксуйте шину занадто сильно, оскільки це може порушити кровообіг. Якщо стався перелом кісток передпліччя, легко оберніть його журналом або товстою газетою і знерухомте кінцівку за

допомогою косинкової пов'язки, ременя, смужки бинта. Знерухомлюйте таким же чином будь-який перелом верхньої кінцівки чи ключиці. Перелом ноги вимагає двох шин, по одній на кожній стороні ноги. Якщо відповідний матеріал для шини не доступний, ви можете використовувати здорову ногу жертви в якості імпровізованої шини. У випадку, якщо є кровотеча, то в першу чергу зупиніть її шляхом прямого тиску чистою тканиною, накладенням тугої пов'язки, а при артеріальній кровотечі накладенням джгута чи пальцевим притисканням. Сильна кровотеча загрожує життю постраждалого, тому саме її треба ліквідувати в першу чергу. Не намагайтеся рухати зламаною кінцівкою або її частинами, так як це може ускладнити перелом. Не давайте нічого їсти або пити постраждалому, так як це може привести до блювоти. Тримайте потерпілого в теплі, це дозволить зменшити вірогідність виникнення шокового стану. До прибуття швидкої, наскільки можливо, оберігайте постраждалого від переміщень, дайте йому знеболювальне.

Пам'ятайте правило **ICE**:

«I»- якщо можливо застосовуйте лід або кубики льоду в області перелому. Це дозволить запобігти набряку і зменшити біль.

«C» (compression-тиск) - якщо рана кровоточить, застосовуйте прямий тиск чистою тканиною, щоб зменшити втрату крові.

«E» (elevation-підняття) - намагайтеся тримати травмовану область вище рівня серця, наскільки це можливо. Це дозволить зменшити приплив крові до травмованої області і звести до мінімуму набряки.

Типові симптоми вивиху:

- деформація кінцівки в області вивиху;
- набряк, біль і підвищена чутливість в області вивиху.

Перша допомога:

Ніколи не намагайтеся вправити вивих кісток силою. Накладіть на ушкоджену кінцівку шину з метою її знерухомлення. Застосовуйте холод на травмоване місце, щоб запобігти подальшому набряку. Негайно зверніться до лікаря який вправить вивих та призначить відповідне лікування.

Дія зовнішньої сили на кінцівки може викликати не тільки переломи та вивихи, але і ушкодження зв'язок суглобів – відносно безпечні розтягнення або дуже неприємні, та такі, що вимагають оперативного лікування, розриви зв'язок суглобів.

Розпізнання вивиху починається з з'ясування механізму травми. Потерпілий скаржиться на різкий біль в суглобі, обмеження або повна відсутність рухів у ньому. При огляді потрібно звернути увагу на зміну форми суглоба. Вивих супроводжується різкою деформацією (западанням) області суглоба. Положення кінцівок вимушене - верхня або нижня кінцівка відведена в сторону і зігнута в пошкодженному суглобі. Випрямити кінцівку неможливо. Перша допомога при вивиху полягає в проведенні заходів, спрямованих на зменшення болю: холод на область пошкодженого суглоба, застосування знеболюючих, іммобілізація (знерухомлення) кінцівки в тому положенні, яке вона прийняла після травми. Верхню кінцівку підвішують на косинці або перев'язці з бинта, нижню - іммобілізують за допомогою шин або підручних засобів. Свіжі вивихи вправляти значно легше, ніж застарілі. Вже через 3-4 год. після травми в області пошкодженого суглоба розвивається набряк тканин, скупчується кров, що ускладнює вправлення. Вправлення вивиху - лікарська процедура, тому потерпілого необхідно швидше доставити до лікаря. При вивихах верхніх кінцівок хворі можуть прийти самі в лікарню або бути доставлені на будь-якому транспорті в положенні сидячи. Хворих з вивихом нижніх кінцівок транспортують у положенні лежачи. Не слід намагатися вправити вивих, так як іноді важко встановити, вивих це або перелом, тим більше що часто вивихи супроводжуються тріщинами і переломами кісток.

Термін	Визначення
Перша долікарська допомога	Сукупність простих, доцільних дій, спрямованих на збереження здоров'я і життя потерпілого
Ауто-іммобілізація	Фіксування ушкодженої верхньої кінцівки у фізіологічному положенні до грудної клітини, нижньої кінцівки – до здорової ноги.
Вивих	Повне зміщення суглобових кінців кісток з ушкодженням капсули і зв'язок суглоба, при якому втрачається стик суглобових поверхонь в ділянці суглобового з'єднання.
Підвивих	Неповне зміщення суглобових поверхонь.
Звичний вивих	Багаторазові вивихи без надмірних фізичних зусиль
Невправимий вивих	Свіжий вивих, який із-за різних причин не вдається усунути вивих. Причиною може бути інтерпозиція капсули, зв'язок, сухожилків.
Іммобілізація	Створення умов повної нерухомості або зменшення рухомості однієї або кількох частин тіла.

Класифікація.

Розрізняють: а) вроджені вивихи, які виникають внаслідок порушення розвитку суглоба (найчастіше зустрічається вроджений вивих кульшового, ліктьового суглобів); б) травматичний вивих виникає внаслідок травми; в) патологічні – внаслідок руйнування елементів чи складових суглоба запальним процесом: туберкульозом, остеомієлітом, артритом, пухлинами; г) звичні вивихи, які часто повторюються при звичайних рухах без травми. Розрізняють вивихи свіжі – до 3-х діб після травми, несвіжі – від 3-х діб до 3-х тижнів, застарілі – більше 3-х тижнів. Підставою для розподілення на різні види вивихів є наявність рубцевих процесів в суглобі, зморщення капсули, скорочення м'язів. Розрізняють звичні та невірні вивихи. Звичний вивих – це багаторазові вивихи без надмірних фізичних зусиль. Невірний вивих – це, як правило, свіжий вивих, який із-за різних причин не вдається усунути. Причиною може бути інтерпозиція капсули, зв'язок, сухожилків.

Надання першої допомоги при вивихах, її задачі.

- При наявності кровотечі із судин – зупинка кровотечі джгутом чи імпровізованими джгутами (закрутка, перетягання ременем, шнурком і т.п.), накладання тиснутої пов'язки.
- Знеболююча терапія (введення морфінних препаратів, 50% розчину анальгіна, при можливості введення 2% розчину новокаїну, лідокаїну в ділянку суглобу (10–20 мл).
- При відкритому вивиху накладання первинної пов'язки з метою профілактики вторинного мікробного забруднення.
- Транспортна іммобілізація: аутоіммобілізація, підручними засобами, табельними транспортними шинами (драбинчастою шиною Крамера, диктовою, шиною Дітерікса).
- При необхідності введення серцевих препаратів: кофеїну, кордіаміну.

6. При шоці, колапсі - 5% розчину глюкози.

Завдання для самоперевірки:

Тести

1). Вивих це

- а) стійкий зсув суглобових частин кісток; б) зміщення суглобів.

2). Найбільш часто зустрічається:

- а) травматичні вивихи; б) патологічні вивихи; в) звичайні вивихи.

3). Чи можуть вивихи ускладнюватися переломами?

а) так; б) ні;

4). Переломи можуть бути:

а) тільки закриті; б) тільки відкриті; в) відкриті й закриті.

5). Складніше встановити:

а) відкритий перелом; б) закритий перелом.

6). Який перелом складніше усього відновити?

а) закритий; б) відкритий; в) закритий і відкритий.

Запитання:

1. Ознаки вивиху.

2. Допомога при вивиху.

3. Ознаки перелому.

4. Допомога при переломі.(Дайте відповіді).